

ТОРА ОР • ПАРШІ МІКЕЦ • МААМАР 5

כי עמך מקור חיים באורך נראה אור

Бо в Тебе — джерело життя; у
Твоєму світлі побачимо світло

Життєва сила, що надходить до світів, є лише тим, що перебуває «при» Б-гові, а не Його сутністю; через Тору, міцвот і самоусунення (бітуль) серця Ізраїль притягує вниз Його сутнісне світло, щоб воно стало видимим, а Ізраїль був побачений у цьому світлі.

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

likuteitorah.com/uk/torah-ohr/mikeitz/5/

ГОЛОВНА ДУМКА

Життєва сила, що надходить до світів, є лише тим, що перебуває «при» Б-гові, а не Його сутністю; через Тору, міцвот і самоусунення (бітуль) серця Ізраїль притягує вниз Його сутнісне світло, щоб воно стало видимим, а Ізраїль був побачений у цьому світлі.

Кожен розділ: текст івритом, потім переклад, потім коротке пояснення під золотою лінією. Маленькі цифри в тексті івритом позначають примітки наприкінці.

КОРОТКО ПРО МААМАР

Маамар ставить два запитання щодо вірша «Бо в Тебе — джерело життя; у Твоєму світлі побачимо світло»: що означають два тлумачення слів «побачимо світло» і чому у вірші сказано «при Тобі», а не «Ти є». Відповідь дається через золоту Менору Захарії, джерело душ Ізраїлю: її сім світильників — це Б-жественні атрибути, що згори осяють кожного єврея; вони живляться трубками, які ведуть до дедалі вищих рівнів, і все це притягується вниз через «золото» — ліву сторону. Б-г, «що возсідає на висоті», стоїть понад усе, навіть понад мудрість (Хохма) і милість (Хесед), тому входження у світи є для Нього пониженням. З погляду Його величі все є ніщо, народи беруть гору у вигнанні, а Його управління світом подібне до сну. Якщо ж дивитися «з небес», через Тору, Ізраїль постає великим, немов предмет у чистому дзеркалі. Небо й земля, Тора й молитва спричиняють це пониження, коли міцвот виконують із вогненною любов'ю та самоусуненням слуги, пробудженими коренями Тори й міцвот — двома оливковими деревами. Отже, джерело життя є лише «при» Б-гові; Його світло стає видимим через Тору й міцвот, а Ізраїль видно в цьому світлі.

ПЛАН

- 1 Два запитання і золота Менора** ¶1-2

Два тлумачення слів «побачимо світло» і запитання щодо слів «при Тобі»; Менора як джерело душ Ізраїлю, її світильники й трубки як світло згори, що цілковито притягується через золото — ліву сторону.
- 2 Той, хто возсідає на висоті, принижує Себе** ¶3-4

Б-г стоїть понад мудрістю і милістю, тому Його входження у світи є пониженням; воно відбувається через Тору й міцвот — члени Царя, які притягуються вниз завдяки пробудженню знизу (ітаруга делетата).

3 Велич, вигнання і сон

¶15-7

З погляду величі Б-га всі світи є ніщо: народи черпають із неї життєву силу, а Його управління світом подібне до сну; молитва «Пробудися!» просить розкрити Його сутність через Тору й міцвот.

4 Погляд із небес: Ізраїль, побачений через Тору

¶18-9

Через Тору Ізраїль постає великим, немов предмет у чистому дзеркалі; для виконання міцвот потрібне вогненне прагнення серця, розпалене роздумом про незмінну трансцендентність Б-га.

5 Вінець, слуга і причина пониження

¶10-14

Чаша Менори є вінцем (Кетером) царювання (Малхут); істинне служіння полягає в прийнятті царювання Б-га поза межами розуму; небо й земля, Тора й молитва, а також гіркий крик притягують униз Нескінченне світло (Ор Ейн Соф).

6 Оливкові дерева і відповідь

¶15-17

Корені Тори й міцвот пробуджують вогненну жагу душі; джерело життя є лише «при» Б-гові, Його світло стає видимим через Тору й міцвот, а Ізраїль видно в ньому.

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ

Пробудження згори אַתְּעֹרֹת דְּלֵעִילָא

Б-жественне світло, що дається без попереднього спонукання. Тут це сім світильників Менори, які осягають кожного єврея, навіть грішного, як охоплювальне світло.

Охоплювальне і внутрішнє світло סוֹכֵב כָּל עֲלָמִין / מְמַלֵּא כָּל עֲלָמִין

Світло, що охоплює всі світи (совев коль альмін), і світло, що наповнює всі світи (мемале коль альмін); притягування світла з першого до другого — це «вода», що тече згори вниз, і таке пониження для Б-га.

Золото, ліва сторона זָהָב / שֵׁמָל

Золото символізує стриманість (Гвура), а також вогненну любов і трепет (агава ве-йіра) серця, через які відбувається кожне притягування вниз із найвищих рівнів.

Члени Царя רַמְ"ח אַבְרִין דְּמַלְכָּא

248 позитивних міцвот єднаються з Нескінченним світлом (Ор Ейн Соф), як член єднається з душею; завдяки їм Його світло облачається в Хохму й Хесед.

Самоусунення волі בִּיטּוּל רְצוֹן

Слуга приймає царювання Б-га поза межами розуму; це робить Б-га Царем, підкорює сітра ахра і притягує вниз Нескінченне світло.

Небо й земля שָׁמַיִם וָאָרֶץ

Письмова й Усна Тора або Тора й молитва: місце, куди Б-г принижує Себе, і засіб, через який Його спонукають до цього.

Два запитання і золота Менора

1 כי עמך מקור חיים^{1,2} באורך נראה אור. הנה מ"ש נראה אור יש בו ב' פירושים.³

«Бо з Тобою джерело життя; у Твоєму світлі побачимо світло». Отже, написане «nir'e or» має два тлумачення.

Маамар починається з вірша царя Давида про те, що джерело життя — з Б-гом, і про слова «у Твоєму світлі nir'e or». Слово «nir'e» може означати «буде видимим» або «ми побачимо», і весь маамар показує, що правильні обидва прочитання.

ה' הוא כפשוטו שהאור נראה ומתגלה. והב' לשון רבים מדברים בעדם כלומר אנחנו נראה את האור.

Перше тлумачення — у буквальному значенні: світло стає видимим (nir'e) і розкривається. Друге — [як] форма множини, якою мовці говорять про себе, тобто: ми побачимо (nir'e) світло.

За одним прочитанням світло стає видимим. За іншим «nir'e» — це форма першої особи множини, тож цар Давид говорить від імені Ізраїлю: світло побачимо «ми». У записі цього маамара Мітелер Ребе (Сефер га-Маамарім 5563, р. 59) пояснює різницю: бачити світло крізь світло — це наче дивитися крізь екран, тоді як «ми побачимо світло» означає побачити саме світло, що є набагато вищим рівнем.

ולהכין זה גם להכין מהו כי עמך מקור חיים ולא כתיב כי אתה.

А щоб зрозуміти це, [нам слід] також з'ясувати, що означають слова «Бо з Тобою джерело життя» і чому не сказано: «Бо Ти є».

Алтер Ребе ставить іще одне запитання: чому у вірші сказано, що джерело життя «з Тобою», а не просто «Ти є джерелом життя»? Таке формулювання натякає, що джерело життя є чимось окремим від Б-га, а не Його сутністю; до цього питання повертається останній абзац.

כי הנה כתיב^{4,5} (זכריה ד) ראיתי והנה מנורת זהב כולה וגולה על ראשה⁶ ושבעה נרתיה עליה שבעה

ושבעה מוצקות לנרות אשר על ראשה ושנים זיתים עליה.⁷

Адже написано (Зехарія 4): «Я побачив, і ось: менора, вся золота, а чаша — над її верхівкою; сім її ламп над нею, сім і сім трубок до ламп, що на її верхівці, і дві оливи над нею».

Щоб відповісти, він звертається до видіння Зехарії: золота менора з чашею вгорі, сім ламп, трубки, що подають до них олію, і дві оливи поруч. У записі Мітелер Ребе цей зв'язок викладено чітко: щоб зрозуміти, чим є «світло», душі Ізраїлю в їхній сукупності уподібнюються до менори. Раші пояснює, що гула — це кругла чаша з олією, і зіставляє її з гулот (джерелами) з Єшошуа 15:19; пізніше маамар прочитає це слово як «вінець».

וביאור הדבר כי הנה ענין המנורה הוא כמ"ש זה דבר⁸ ה' אל זרובבל. כלומר שהמנורה הוא בחי' דבר ה' הוא בחי' כנ"י [כנסת ישראל] מקור נשמות ישראל

А пояснення таке: про менору сказано: «Це слово Імені Б-га (Гавая) до Зерубавеля». Тобто менора — це рівень «слова Імені Б-га», рівень громади Ізраїлю (Кнесет Ісраель), джерела душ Ізраїлю.

Ангел пояснює Зехарії видіння словами «слово Імені Б-га до Зерубавеля». Алтер Ребе розуміє «слово Імені Б-га» як Малхут, яку також називають громадою Ізраїлю (Кнесет Ісраель), спільним коренем, з якого походять усі єврейські душі. Отже, менора символізує джерело душ Ізраїлю.

ושבעה נרותיה הם ז' מדות עליונות אהוי"ר [אהבה ויראה] והתפארות כו' שמאירים מלמעלה בכל נפש מישראל בבחי' אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] שאפי' [שאפילו] ברשע שורה עליו מלמעלה בבחי' מקיף

А сім її ламп — це сім вищих атрибутів: любов і трепет (агава ве-йіра), прославлення тощо, які осяють згори кожен душу Ізраїлю як пробудження згори (ітарута делейла). Тому навіть над лиходієм воно перебуває згори, в охоплювальний спосіб (макіф).

Сім ламп — це сім емоційних атрибутів Б-га (любов, трепет, прославлення та решта), які осяють кожного єврея як дар згори, а не як нагорода за його власні зусилля. Оскільки це світло лише перебуває над людиною як охоплювальне, воно спочиває навіть над лиходієм.

ולכן כתיב עליה שבבחי' זו שהוא בבחי' השראה מלמעלה בבחי' מקיף כולם שוים לטובה וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אכל בי עשרה שכינתא שריא וכמ"ש בתניא.^{9,10}

Тому й написано «над нею»: на цьому рівні, коли світло перебуває згори в охоплювальний спосіб, усі однакові в доброму сенсі. Як сказали наші мудреці, благословенної пам'яті: «Де б разом не сиділи десятеро, там перебуває Б-жественна присутність (Шехіна)», — і як пояснено в Танія.

Слова «над нею» показують, що лампи світять згори, охоплюючи менору; на цьому рівні кожен єврей однаковий у доброму сенсі, як каже Талмуд: Шехіна перебуває на будь-якому зібранні десятиох. У Танія, у розділі 11, Алтер Ребе пояснює, що навіть коли людина настільки лиха, що добро залишило її, її Б-жественна душа (нефеш елокіс) і далі перебуває над нею як охоплювальна присутність згори; тому мудреці й сказали, що Шехіна перебуває на кожному зібранні десятиох.

2 ושבעה ושבעה מוצקות¹¹ הם בחיי המשכות ממדריגות עליונות מבחינת סוכ"ע לאתעדל"ע [לאתערותא דלעילא] זו. וכמה דרגין דא לעילא מן דא עד רום המעלות וכולם הם בחיי שבעה שבעה. וזהו לנרות אשר על ראשה.

А «сім і сім трубок» — це низведення світла з вищих рівнів, від рівня світла, що охоплює всі світи (совев коль альмін), до цього пробудження згори (ітарута делейла). Є багато ступенів, один над одним, аж до найвищих висот, і всі вони відповідають схемі «сім [i] сім». І це [означає]: «для світильників, що на її верхівці».

Труби, що подають світло до світильників, є каналами, якими світло проводиться з дедалі вищих рівнів — аж до совев коль альмін — у дар згори, що сяє кожному євреєві. Кожен вищий рівень повторює структуру семи, тож видіння показує світильники, живлені з рівнів, які самі стоять «на її верхівці».

והנה כתיב מנורת זהב כולה שכל המשכות מלעילא לעילא מריש כל דרגין הוא ע"י בחי זהב שהוא בחי שמאל כמ"ש מצפון זהב יאתה על אלוה נורא הוד:^{12, 13}

А тепер сказано: «менора — вся із золота»: кожне низведення світла з найвищих висот, від вершини всіх ступенів, відбувається через рівень золота (бхіну), що є аспектом лівого боку, як сказано: «З півночі приходить золото; на Б-гові — грізна велич».

Менора — «вся із золота», а золото в Кабалі належить до лівого боку, до боку стриманості (Гвура). Альтер Ребе стверджує, що кожне низведення світла з найвищих рівнів відбувається через цю властивість, і наводить вірш із книги Йова, який пов'язує золото з північчю — стороною лівого боку.

РОЗДІЛ 2 • 13-4

Той, хто возсідає на висоті, принижує Себе

3 והענין כי הנה כתיב¹⁴ המגביהי לשבת¹⁵ המשפילי לראות בשמים ובארץ^{16, 17}

І ось у чому річ. Написано: «Той, Хто возсідає на висоті й схиляється, щоб поглянути на небо й землю».

Alter Rebbe наводить вірш із Псалмів, який прославляє Б-га: Він возсідає на висоті, але схиляється, щоб поглянути на небо й землю.

**שמים פי' שם מים דהיינו בחינת מים שהוא בחינת המשכה ממקום גבוה מסוכ"ע למקום נמוך להיות
בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] והוא בחינת השפלה וירידה אצלו ית'.**

«Небо» (шамаїм) означає «там вода» (шам маїм), тобто рівень води — рівень притягування згори, з [рівня світла, що] охоплює всі світи (совев коль альмін), донизу, щоб стати рівнем [світла, що] наповнює всі світи (мемале коль альмін); для Нього, благословенного, це є при-
ниженням і сходженням униз.

Він читає слово шамаїм («небеса») як шам маїм («там вода»). Вода тече згори вниз, тому «вода» символізує світло, що сходить від світла, яке охоплює всі світи й перебуває понад ними, до світла, яке наповнює світи й входить у них. Для Б-га це є пониженням.

ופי' בשמים ובארץ (בבית"ן הנוספין) מתפרש לשני ענינים.

А вислів «на небі й на землі» (із доданими літерами бет) тлумачиться двома способами.

Єврейською у вірші сказано «поглянути на небеса й на землю»; додана літера бет може означати «у» або «за допомогою». Тож цей вислів можна прочитати двома способами.

הא' שהוא משפיל א"ע [את עצמו] כביכול לראות תוך השמים ותוך הארץ.

Перший: Він, так би мовити, понижує Себе, щоб поглянути всередину небес і всередину землі.

Перше прочитання розуміє літеру бет у значенні «у»: Б-г понижує Себе, щоб поглянути всередину небес і землі.

והבי' כלומר שע"י בחינת שמים וארץ משפיל א"ע [את עצמו] שהם הם הגורמים לבחי' ירידה והשפלה זו.

Другий — тобто за допомогою рівня неба й землі Він понижує Себе, бо саме вони спричиняють це сходження й пониження.

Друге прочитання розуміє літеру бет у значенні «за допомогою»: небо й земля є безпосередньою причиною пониження Б-га. Що саме в цьому сенсі означають «небо й земля», пояснюється далі в маамарі.

וביאור הענין כי פ"י המגביהי לשבת אין ר"ל [רוצה לומר] שהוא ית' גבוה בבחינת מקום שהרי הנה מקום אתי¹⁸ כתיב והוא ית' מקומו של עולם¹⁹ כו'. אלא פ"י גבוה במעלה ועילוי אחר עילוי עד אין קץ ותכלית שהוא קדוש ומוכדל מגדר עלמין

А пояснення цього таке: слова «Той, Хто возсідає на висоті» не означають, що Він, благословенний, високий у просторі, адже написано: «Ось, місце — зі Мною», а Він, благословенний, є місцем світу тощо. Натомість ідеться про висоту за рівнем і величию — піднесення від рівня до рівня без кінця й межі, адже Він святий і відокремлений від категорії світів.

Те, що Б-г «перебуває на висоті», не може означати висоту в просторі: Він каже Моше: «Ось, місце — зі Мною», і Мідраш на підставі цього вчить, що Він є місцем світу й не вміщується в ньому. Його висота — це висота за рівнем: Він перебуває понад кожним рівнем без жодної межі, святий і відокремлений від усієї категорії світів.

כי כלם בחכמה עשית²⁰ ועולם חסד יבנה²¹ והוא ית' רם ונשא ממדרגת חכמה עילאה וחסד עליון ואין להם ערוך אליו ית' כלל וכדכתיב לך ה' הגדולה כו' שמדת הגדולה היא בטילה אליו ואין עולה בשם גדולה כלל.

Адже «усе Ти створив мудрістю (Хохма)», а «світ будується милістю (Хесед)»; Він, благословенний, піднесений і звеличений над рівнем вищої Хохми й вищого Хеседу, і вони зовсім не можуть зрівнятися з Ним, благословенним, як написано: «Тобі, Гавая, належить велич» тощо. Атрибут величі перебуває в самоусуненні перед Ним і зовсім не вважається «величчю».

Світи створені за допомогою Хохми й побудовані завдяки Хеседу, як сказано у двох віршах із Псалмів, а Б-г вищий навіть за вищу Хохму й вищий Хесед — вони не можуть зрівнятися з Ним. Навіть «велич» (гдула — атрибут Хеседу), про яку Давид говорить: «Тобі, Гавая, належить велич», перебуває в самоусуненні перед Ним і не заслуговує називатися величчю.

וכן בחינת חכמה נחשבת לגבי הקב"ה כעש"י [כעשיה] גשמית כמ"ש כולם בחכמה עשית

Так само рівень Хохми стосовно Святого, благословенний Він (Кудша бріх ху), вважається подібним до фізичної дії (асія), як написано: «Усе Ти створив (асіта) мудрістю».

Навіть Хохма, найвища інтелектуальна сила, для Б-га подібна до фізичної дії: у вірші сказано, що Він «створив» (асіта) все мудрістю, і вжито слово, яке позначає фізичну дію (асія).

אלא מה שמתלבש אור א"ס ב"ה בחכמה וחסד ומתפשט תוך עלמין הוא בחינת ירידה והשפלה גדולה.²²

Навпаки, те, що Нескінченне світло (Ор Ейн Соф), благословенний Він, облачається в мудрість (Хохма) та милість (Хесед) і поширюється у світах, є великим спуском і пониженням.

Отже, коли Ор Ейн Соф облачається в Хохму та Хесед і поширюється у світах, це є великим спуском для Нього.

4 והנה בחינת התלבשות זו היא בבחינת תורה ומצות. וכמארו"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] הקב"ה מניח תפילין הקב"ה מתפלל^{23, 24} ואמרו מלמד שנתעטף הקב"ה²⁵ כו'. ואמרו ג' ראשונות יושב ועוסק בתורה²⁶ כו'.

Це облачення відбувається через Тору та міцвот. Як сказали наші мудреці, благословенна їхня пам'ять: «Святий, благословенний Він (Кудша бріх ху) накладає тфілін»; «Кудша бріх ху молиться»; і сказали: «Це вчить, що Кудша бріх ху обгорнувся», тощо. І сказали: «[Упродовж] перших трьох [годин] Він сидить і займається Торою», тощо.

Б-жественне світло облачається в мудрість (Хохма) і милість (Хесед) через Тору та міцвот. Талмуд описує, як Б-г накладає тфілін, молиться, закутується в таліт [молитовне покривало] і вивчає Тору, показуючи, що нагорі міцвот існують як самі облачення Б-жественного світла.

וכן עד"ז כל המצות. וזהו אשר קדשנו במצותיו במצותיו דייקא שהמצות רמ"ח פקודין הן רמ"ח אברין דמלכא²⁷

І так само — щодо всіх міцвот. І саме це [є значенням слів] «який освятив нас Своїми міцвот»: саме «Своїми міцвот», адже міцвот — 248 заповідей — є 248 органами Царя.

У благословенні сказано: «який освятив нас Своїми міцвот», і цим наголошено, що вони належать Йому. Тікуней Зоар навчає, що 248 позитивних заповідей — це 248 «органів Царя».

כלומר כמו למשל אבר הגשמי שהוא בטל ומתאחד עם החיות הרוחני השוכן בקרבו כך כל המצות הם בטלים ומתאחדים באור א"ס ב"ה ממש

Тобто, як, наприклад, фізичний орган не має самостійності й єдиний із духовною життєвою силою, що перебуває в ньому, так і всі міцвот не мають самостійності й єдині із самим Нескінченим світлом (Ор Ейн Соф), — хай буде Він благословенний.

Фізичний орган не має власної волі й цілковито єдиний із душею, що дає йому життя. Так само міцвот цілковито єдині із самим Ор Ейн Соф.

ובהם ועל ידיהם נמשך גילוי אור איס ב"ה להתלבש בבחי' חכמה וחסד וקדשנו שבאתעדל"ת
 [שבאתערותא דלתתא] בעשיית האדם מצות ה' גורם אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] ורוח אייתי רוח ואמשיך
 רוח²⁸ כו':

І в них та через них одкровення Нескінченного світла, — хай буде Він благословенний, — притягується вниз, щоб облачитися в рівень Хохми та Хеседа. І «який освятив нас»: адже пробудженням знизу (ітарута делетата), коли людина виконує міцвот Б-га, вона викликає пробудження згори (ітарута делейла), і «дух приводить дух і притягує дух», тощо.

Через міцвот Ор Ейн Соф притягується вниз у Хохму та Хесед. Коли людина виконує міцву внизу, це пробуджує відповідь згори; Зоар висловлює це так: «дух приводить дух і притягує дух».

РОЗДІЛ 3 • 15-7

Велич, вигнання і сон

5 וזהו הבט²⁹ משמים וראה³⁰ והשקיפה ממעון קדשך³¹ מן השמים וברך את עמך את ישראל.

І ось [що означають слова]: «Поглянь униз із небес і побач», і «Поглянь униз з оселі святості Твоєї, з небес, і благослови народ Твій, Ізраїль».

У двох віршах Б-га просять «поглянути вниз із небес», а в другому Його просять благословити Ізраїль. Альтер Ребе пояснить, чому благословення залежить від того, що Б-г дивиться «з небес», а спочатку пояснює велич Б-га.

כי הנה כתיב רם על כל גוים³² ה' שהעכו"ם [שהעובדי כוכבים ומזלות] מקבלים חיות³³ מצד רוממות ה' והתנשאותו כעצמותו ככיכול שהוא מצד עצמותו ומהותו רם ונשא מגדר עלמין עליונים ותחתונים ואין להם יחוס ושייכות אליו כלל

Адже написано: «Гавая високо над усіма народами»: язичницькі народи отримують життєву силу від величі Б-га й піднесеності Його сутності, так би мовити, бо Самою Своєю сутністю і буттям Він піднесений і возвеличений над межами світів — вищих і нижчих, — і вони не мають до Нього жодного стосунку чи зв'язку.

«Гавая високо над усіма народами»: цей вірш пов'язує народи з величчю Б-га. Згідно з цим ученням, народи черпають життєву силу з того рівня, де Б-г перебуває цілковито поза межами світів і вони не мають до Нього жодного стосунку; там усі світи — ніщо, тому між ними не відчувається жодної відмінності.

ומזה נמשך ממשלת העכו"ם [העובדי כוכבים ומזלות] על ישראל בזמן הגלות גוים מרקדין בהיכלו³⁴ כו'. כי שממית בידים תתפש³⁵ והיא בהיכלי מלך שאינו תופס מקום כלל.

Звідси походить влада язичницьких народів над Ізраїлем у час вигнання, [як сказано:] «Народи танцюють у Його святині» тощо. Адже «павук хапає (тесапес) руками, проте перебуває в палацах царя», бо зовсім не займає (тофес) жодного місця.

Із цього джерела походить влада народів над Ізраїлем під час вигнання. Талмуд (Yoma 69b, на який вказує примітка Kehot) розповідає, що Єремія, побачивши, як народи бенкетують у святині Б-га, перестав називати Його «грізним». Вірш про павука тлумачиться через гру слів: він «хапає» (тесапес), але не «займає» (тофес) жодного місця, тож навіть у палаці царя його не витісняють, адже він вважається нічим.

6 וכך כל העולמות עליונים ותחתונים כולא כלא ממש חשיכי קמי קוב"ה [קודשא בריך הוא] וכדכתיב כי נשגב שמו לבדו^{36,37} רק הודו וזיוו והארתו על ארץ ושמם.

Отже, всі світи, вищі й нижчі, воістину вважаються ніщо перед Святим, благословенним Він (Кудша бріх ху), як сказано: «Бо лише Його Ім'я піднесене»; тільки «Його слава», Його сяйво й світло [е] «на землі й небесах».

Усі світи — ніщо перед Б-гом. Вірш «Лише Його Ім'я піднесене; Його слава — на землі й небесах» означає, що зі світами пов'язаний лише пробліск Його світла, тоді як Він Сам піднесений над ними. Глоса в Сефер га-Маамарім 5629 додає, що навіть рівень, який називається «піднесеним», — світло, що охоплює всі світи, — це лише «Його Ім'я».

וזהו כד סליק קוב"ה [קודשא בריך הוא] לעילא כו'. ר"ל [רוצה לומר] שנסתלק החיות מההארה למעלה מעלה לבחי' עצמותו ומהותו

І це [значення слів]: «Коли Кудша бріх ху підноситься увись» тощо. Тобто життєва сила (хают) віддаляється від сяйва й відходить дедалі вище — до рівня Його сутності та буття.

Слова «коли Святий, благословенний Він, підноситься увись» тлумачаться як віддалення життєвої сили від того пробліску — назад, до самої сутності Б-га.

ואזי העולמות אינם תופסים מקום כלל והנהגת העולמות הוא בבחי' שינה³⁸ כביכול כאדם הישן שנסתלק שכלו מהכלי שהוא הגוף למקורו ושרשו ולא נשאר כ"א כח הדמיון שהוא רשימו כו'.

І тоді світи зовсім не займають жодного місця, а управління світами відбувається, так би мовити, у стані сну, подібно до людини, яка спить: її розум віддалився від своєї посудини — тіла — й повернувся до свого джерела та кореня, і не залишилося нічого, крім сили уяви, яка є відбитком (решиму) тощо.

Тоді світи не мають жодної ваги, а управління ними Б-гом подібне до сну. Під час сну розум полишає тіло й повертається до свого джерела, залишаючи тільки уяву — самий відбиток; так само в управлінні світами залишається лише слабкий відбиток Б-жественного світла.

7 ולכן כתיב ויקץ כישן³⁹ ה' וכתוב עורה למה תישן⁴⁰ ה' שיהיה גילוי אור א"ס ב"ה בחכמה וחסד בבחינת עצמותו ומהותו ית' בכבודו ובעצמו ויאר פניו⁴¹ פנימיות רצונו כו'. והיינו ע"י המשכת התומ"צ [התורה ומצות].

Тому сказано: «І пробудився Б-г, наче той, хто спить», а також: «Пробудись! Чому Ти спиш, Б-же?» — щоб Нескінченне світло (Ор Ейн Соф), благословенний Він, розкрилося в мудрості (Хохма) та милості (Хесед) на рівні самої Його сутності й буття, благословенний Він, у всій Своїй славі й Сам; і «нехай засяє Його обличчя (панав)» — внутрішній вимір (пніміют) Його волі тощо. І це відбувається завдяки притягненню Тори й міцвот згори вниз.

Вірші «І пробудився Б-г, наче той, хто спить» і «Пробудись! Чому Ти спиш?» закликають, щоб управління Б-га більше не було подібне до сну, а Його сама сутність розкрилася в Хохмі та Хеседі, і щоб засяяв внутрішній вимір Його волі. Це пробудження відбувається завдяки притягненню світла згори через Тору й міцвот.

РОЗДІЛ 4 • 18-9

Погляд із небес: Ізраїль, побачений через Тору

8 וזהו הכתב משמים וראה והשקיפה ממעון קדשך⁴² מן השמים שם מים^{43,44} שהיא בחי' התורה שנמשלה למים⁴⁵ ואזי וכרך את עמך את ישראל

І це [значення слів]: «Поглянь із небес і побач», а також: «Поглянь із оселі Своєї святої, з небес»: [небо, शामайїм, прочитується як] «там вода» (шам маїм) — це рівень Тори, яку уподібнюють до води; і тоді: «і благослови Свій народ, Ізраїль».

Тепер Альтер Ребе пояснює, чому благословення Ізраїлю залежить від того, що Б-г дивиться «з небес». Шамайїм знову прочитується як шам маїм — «там вода», а вода є образом Тори; отже, коли Б-г дивиться «з небес», це означає, що Він дивиться крізь Тору. У версії цього уривка в Сефер га-Маамарім 5708 доказом слугують слова вірша: «Гей, усі спрагли, ідіть до води», що стосуються Тори.

כי ע"י בחינה זו נה"י [נהיה] אנחנו עם בני ישראל נתראים לפניו לדבר חשוב⁴⁶ שכל עיקר ההשגה והגילוי הוא ע"י התורה

Бо завдяки цьому рівню ми, народ синів Ізраїлю, постанемо перед Ним як щось важливе, адже вся сутність осягнення й розкриття відбувається через Тору;

Коли Б-г дивиться на світ крізь Тору, Ізраїль постає перед Ним як щось справді значуще — на відміну від того, як усе виглядає з висоти Його величі, де все є ніщо. Це тому, що все осягнення Б-га та Його розкриття відбуваються через Тору.

והתורה היא אצלנו בהתגלות וזהו נפתחו השמים⁴⁷ ואראה מראות אלקים בחינת אספקלריא המאירה שע"י בחי' שמים.

a Тора відкрита нам. І це [значення слів]: «Розкрилися небеса, і я побачив видіння Б-га» — рівень ясної, осяйної лінзи (аспакларія га-меїра), що приходить через рівень небес.

Тора відкрита й дана нам. Слова Єхезкеля «Розкрилися небеса, і я побачив видіння Б-га» описують ясну, осяйну лінзу пророцтва, а Альтер Ребе пов'язує цю ясність із «небесами», тобто з Торою.

הנה מתראה לפניו כביכול כאלו עד"מ רואה במראה המאירה שהיא מכלי זכוכית שע"י המראה נראה הדבר שרואין בה לדבר גדול יותר ומשובח יותר ממה שרואין אותה כך בלא מראה.

[Ізраїль] постає перед Ним, так би мовити, немовби, для порівняння, людина дивиться в саяне скляне дзеркало: крізь дзеркало предмет, який у ньому бачать, здається більшим і досконалішим, ніж коли його бачать без дзеркала.

Якісне скляне дзеркало може зробити предмет, який у ньому бачать, більшим і досконалішим, ніж він здається неозброєному оку. Ця аналогія готує ґрунт для подальшого твердження про те, як виглядає Ізраїль, коли на нього дивляться крізь Тору.

כך ע"י הבטה והשקפה בבחי' התורה שם נראים לפניו ישראל שהם מקיימי התורה בבחי' שבח וגדולה.

Так, коли дивляться й споглядають крізь Тору, перед Ним постають Ізраїльтяни, які виконують Тору, — гідними похвали й величними.

Побачений крізь Тору, якої Ізраїль дотримується, Ізраїль постає перед Б-гом гідним похвали й величним. Тора діє, наче те дзеркало, збільшуючи цінність Ізраїлю в очах Б-га.

וזהו ומי כעמך ישראל⁴⁸ גוי אחד בארץ פי' שהם ממשיכים להיות שורה ומתגלה בחי' הוי"ה אחד שיהיה שורה בארץ התחתונה.

І це [значення слів]: «І хто подібний до народу Твого, Ізраїлю, народу єдиного на землі»: тобто вони притягують униз рівень «Гавая — Єдиний», щоб він перебував і розкривався, щоб перебувати на нижній землі.

Вірш «І хто подібний до народу Твого, Ізраїлю, народу єдиного на землі» описує завдання Ізраїлю: притягнути вниз єдність Гаваї, щоб вона перебувала й розкривалася на найнижчій землі. Ізраїль є «народом єдиним», бо приносить єдність Б-га у світ.

9 והנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] מצות צריכות כוונה⁴⁹ היינו כוונת הלב רעותא דלכא להמשיך אא"ס [אור אין סוף] ב"ה ממקורא דכולא שימושך ויתגלה בבחי' חכמ' [חכמה] וחסד.

Наші мудреці, благословенної пам'яті, сказали: «Міцвот потребують наміру». Мається на увазі намір серця — прагнення серця (реута деліба) — низвести Нескінченне світло (Ор Ейн Соф), благословенний Він, із Джерела всього, щоб воно низійшло й розкрилося на рівні (бחי-на) мудрості (Хохма) та милості (Хесед).

Правило мудреців про те, що міцвот потребують наміру, тут розуміється як прагнення серця низвести Нескінченне світло з його джерела до Хохма та Хесед. Міцва є каналом, а прагнення серця — тим, що приводить світло в рух і проводить його крізь цей канал.

וזהו בחי' הזהב שהזהב הוא מנוצץ כעין ניצוצי וגחלי אש לוחשות. וכך צריך להיות בחי' רעותא דלכא ברשפי אש האהבה.⁵⁰

І це — рівень золота, адже золото виблискує, наче іскри та жарини палаючого вугілля. Так само й прагнення серця має бути сповнене полум'я любові.

Саме тому менора зроблена із золота: золото виблискує, наче жарини, що світяться. Так само й прагнення серця під час виконання міцви має палати вогнем любові.

והיינו כשיקיים מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] ⁵¹ בכל יום יהיו בעיניך כחדשים. דהיינו כשישים אל לבו ויתבונן במוחו ושכלו מ"ש אני ראשון ואני אחרון. ⁵² ואני הוי"ה לא שנית ⁵³ ואתה הוא קודם שנברא העולם כו'.

Так буває, коли людина виконує сказане нашими мудрецами, благословенної пам'яті: «Щодня нехай будуть у твоїх очах як нові». Тобто коли вона бере це близько до серця й осмислює своїм розумом та інтелектом написане: «Я — перший і Я — останній», «Я, Гавая, не змінився» та «Ти був [тим самим] до створення світу» тощо.

Цей вогонь виникає, коли людина виконує настанову про те, що слова Тори мають щодня бути в її очах як нові: коли вона осмислює, що Б-г є «першим і останнім», що Він «не змінився» і що Він був таким самим ще до створення світу. Світ нічого до Нього не додає.

וזהו פי' הא' של בשמים ובארץ דהיינו שמשפיל א"ע [את עצמו] לתוך בחינת שמים וארץ:

І це — перше тлумачення слів «на небесах і на землі»: Він опускає Себе до рівня небес і землі.

Це перше прочитання слів «схиляється, щоб поглянути на небеса й землю»: оскільки створення світу нічого не змінює в Б-зі, палке прагнення серця, яке низводить Його світло до небес і землі, спонукає Його опуститися до них.

РОЗДІЛ 5 • 110-14

Вінець, слуга і причина пониження

10 וביאור פי' הכ' שבחינת שמים וארץ הוא הגורם ההשפלה יובן עם מ"ש וגלה על ראשה ⁵⁴ שפי' גולה הוא מלשון גולת הכותרת ⁵⁵ שהיא בחי' כתר למעלה מן הראש. והיינו בחי' כתר מלכות עטרת תפארת.

А пояснення другого тлумачення — що саме рівень небес і землі спричиняє зниження — стане зрозумілим із написаного: «з чашею (гула) на її верхівці». «Гула» походить від вислову «гулат га-котерет» — «вінець капітелі», що є рівнем вінця над головою. І це рівень вінця (Кетер) царювання (Малхут), царського вінця, вінця краси (Тіферет).

Друге тлумачення — що небеса й земля спричиняють те, що Б-г сходить донизу, — починається з чаші «на її верхівці» у менорі Зехарії. Слово «гула» тут розуміється як округлий вінець капітелі стовпа — вінець над головою: Кетер Малхут, царський вінець, який у кабалі є Малхут як вінець Тіферет. У Лікутей Тора, Shir HaShirim, Альтер Ребе посилається на цей уривок і пояснює, що самоусунення волі у словах «зробимо» і «почуємо» називається вінцем.

11 והענין כי זה כלל גדול בעבודת ה' שהעבודה שמצד הרצון והבחירה שמחמת השגת המשכילים קרבת אלקים כי טוב אין זו נק' בשם עבודת עבד

А суть [у цьому]: це великий принцип у служінні Б-гові: служіння, що походить із власної волі й вибору людини, з розуміння розумних людей, що «близькість до Б-га — це благо», не називається «служінням раба».

Служіння, яке походить із власного розуміння людини, бо вона осягає, що «близькість до Б-га — це благо» (слова з Псалма 73), ще не є служінням раба. Воно й надалі спирається на її власну волю та міркування.

כי עיקר העבודה היא לקבל עליו עול מ"ש שהיא למעלה מן הטעם והדעת המושג וכמ"ש שום תשים עליך מלך⁵⁶

Бо сутність служіння — прийняття на себе ярма Царства Небесного (кабалат оль), що вище за розум і за осяжне знання, як написано: «Неодмінно поставиш над собою царя»,

Основа служіння — прийняти царювання Б-га понад розумом, як наказує Тора: «Неодмінно поставиш над собою царя».

וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] בטל רצונך מפני רצונו^{57, 58} שיהיה לו ביטול רצון וכאלו אין לו רצון אחר כלל רק לקיים מה שמצוה עליו השי"ת [השם יתברך] ובקבל' [ובקבלה] זו אתכפיי' [אתכפייא] סט"א [סטרא אחרא]⁵⁹ ואסתלק יקרא דקוב"ה [דקודשא בריך הוא] כו'.

і як сказали наші мудреці, благословенної пам'яті: «Підпорядкуй свою волю Його волі»: щоб воля людини була самоусуненою, ніби в неї взагалі немає іншої волі, крім як виконувати те, що наказує їй Б-г, благословенний Він. І завдяки цьому прийняттю інша сторона (сітра ахра) підкорюється, а слава Святого, благословенного Він (Кудша бріх ху), підноситься, тощо.

Слова Мішни «Підпорядкуй свою волю Його волі» означають, що людина не має власної волі, окрім як виконувати те, що наказує Б-г. Таке прийняття підкорює іншу сторону — сторону, протилежну святості, — і тим самим підносить славу Б-га, як навчає Зогар.

12 וזהו ברוך אתה הוי"ה אמ"ה [אלקינו מלך העולם] שנמשך להיות בחי מלכותו על העולם מחמת ביטול רצון להיות עבד לו. ואזי נמשך מלמעלה להיות בחי מלך כי אין מלך בלא עם.⁶⁰

І ось [що означають слова]: «Благословенний Ти, Гавая, Б-же наш, Царю світу» — рівень Його царювання над світом притягується вниз завдяки самоусуненню власної волі, щоб бути Його слугою. І тоді [це] притягується згори, щоб стати рівнем Царя, адже немає царя без народу.

Слова благословення «Царю світу» виражають царювання Б-га, яке постає завдяки тому, що люди самоусувають свою волю, аби бути Його слугами: немає царя без народу. У Лікутей Тора, Ваєтханан (як цитує примітка Kehot), ам, «народ», походить від омемут, «тьмяності»: окрема істота, яка, однак, цілковито відсуває власну волю; а все, в чому немає такого самоусунення, взагалі не називається служінням.

וזהו כי לי בני⁶¹ ישראל עבדים פירושו שע"י שיהיו בבחי עבדים אזי יהיו לי ואזי יומשך גילוי אור א"ס ב"ה ממקורא דכולא.

І ось [що означають слова]: «Адже сини Ізраїлю — слуги Мої» — це означає, що, перебуваючи у стані слуг, вони стануть «Моїми», і тоді згори, з Джерела всього, буде притягнуто розкриття Нескінченного світла (Ор Ейн Соф), благословенний Він.

Слова «Сини Ізраїлю — слуги Мої» прочитуються як причина й наслідок: завдяки тому, що вони є слугами, вони стають «Моїми», і через це розкривається Нескінченне світло з Джерела всього.

13 וזהו המשפילי לראות בשמים ובארץ⁶² פי שע"י בחי שמים וארץ שהם בחי תושב"כ [תורה שבכתב] ותורה שבע"פ [שבעל פה]

І це [значення слів] «Хто схиляється, щоб поглянути на небеса й землю»: тобто за допомогою рівня (бхіни) небес і землі, які є Письмовою Торою та Усною Торою,

Тепер застосовується друге прочитання: «небеса й земля» — це Письмова Тора та Усна Тора, і саме вони спонукають Б-га схилитися.

ופעמים שהם נקראים בחינת תורה ותפלה ועי"ז גורם ירידת והמשכת אור א"ס ב"ה כי התפלה היא מבחי ארץ שהיא בחי ביטול רצון להיות כעפר.

а іноді їх називають Торою та молитвою; завдяки цьому [людина] зумовлює спуск і притягнення вниз Нескінченного світла (Ор Ейн Соф), благословенний Він. Адже молитва належить до бхіни землі, яка є самоусуненням (бітуль) волі — бути мов порошок.

Іноді небеса й земля називаються Торою та молитвою. Молитва є «землею», бо виражає самоусунення волі — бути мов порошок землі; через Тору й молитву притягується вниз Нескінченне світло.

14 וזהו ענין הצעקה במרירות צעק לבם⁶³ ויצעקו אל⁶⁴ ה' בצר להם ועי"ז ופרעה הקריב⁶⁵ כי ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מעומק' [מעומקא] דלבא במרירו' נפשו מפנימיות נקודת הלב אזי אתכפיי' [אתכפייא] סט"א [סטרא אחרא] ואסתלק יקרא דקוב"ה [דקודשא בריך הוא] וכו'

І ось у чому полягає сенс воцання з гіркотою: «Їхне серце воцало», «І вони воцали до Імені Б-га (Гавая) у своїй скруті»; і завдяки цьому — «А фараон наблизив» (гікрів). Бо завдяки пробудженню знизу (ітарута делетата), що йде з глибини серця, з гіркоти душі, з внутрішнього виміру точки серця, інша сторона (сітра ахра) підкорюється, а слава Святого — благословенний Він (Кудша бріх ху) — підноситься тощо.

Гіркий крик із глибини серця є ітарута делетата, яка підкорює сітра ахра. У простому розумінні книги Вихід фараон «наблизився» до табору біля моря; Мідраш (Шмот Рабба 21:5, на який вказує примітка Кегот) тлумачить гікрів як «наблизив»: фараон наблизив Ізраїль до повернення (тшуви), бо зі страху вони піднесли очі до свого Батька на небесах і помолилися — краще, ніж сто постів.

וכן ע"י התורה והמצות אשר קדשנו במצותיו שהעלנו בקדש העליון כו' כמ"ש במ"א רוח אייתי רוח⁶⁶ ואמשיך רוח ה' וגילוי אור א"ס ב"ה ממקורא דכולא.

І так само завдяки Торі та міцвот: «Який освятив нас Своїми міцвот», адже Він підніс нас до вищої святості тощо; як пояснюється в іншому місці: «дух приносить дух і притягує» дух Б-га та розкриття Нескінченного світла (Ор Ейн Соф), благословенний Він, із Джерела всього.

Тора й міцвот також підносять людину до вищої святості. Як учить Зоар, дух знизу приносить дух згори, і так розкриття Ор Ейн Соф притягується вниз зі свого джерела.

РОЗДІЛ 6 • 115-17

Оливкові дерева і відповідь

15 וזהו בחי' מנורת זהב כו' בחי' שמאל וכמ"ש מצפון זהב יאתה⁶⁷ כו'. אך הגורם לבחי' ומדרגה רבה זו וביטול רצון זה. הנה כתיב ושנים זיתים עליה⁶⁸ אחד מימין הגלה וא' על שמאלה.

І це — рівень / аспект (бхіна) «золотої менори» тощо, аспект лівої сторони, як сказано: «З півночі прийде золото» тощо. Але що є причиною цього великого рівня й ступеня та такого самоусунення (бітуль) волі? Адже сказано: «і дві оливи над нею: одна праворуч від чаші, а друга — ліворуч від неї».

Вогненне самоусунення, описане вище, — це «золото» менори, ліва сторона. У «Лікутей Тора», у розділі Беґаалотха, Алтер Ребе пояснює, що золото означає трепет (йіра), і тому його називають лівою стороною; цей трепет виникає завдяки спогляданню величі Нескінченного (Ейн Соф). Тепер він запитує, що спричиняє цей високий рівень, і вказує на дві оливи по обидва боки менори.

16 וכתוב אחד אומר אשר הם מריקים הזהב⁶⁹ פי שעי⁷⁰ נמשך בחי הזהב והם הם בחי התורה והמצות
בשרשם שמהם נשפע בחינת התעוררות בנצוץ אלקות שכאדם

Інший вірш каже: «які виливають золото» — тобто завдяки їм униз притягується рівень золота. Саме вони є аспектом Тори й міцвос (заповідей) у своєму корені, з якого походить пробудження іскри Б-жественності в людині,

Оливні дерева «виливають золото»: вони є коренями Тори й міцвос, які пробуджують іскру Б-жественності в людині. З них притягується золото вогненної любові.

לעורר את האהבה כרשפי אש ומרירות על נפשו מעומקא דלבא בצר לו בגלותא במאסר הגוף ולהיות
כלתה נפשו להשתפך אל חיק אביה⁷¹ בכלות הנפש לצאת מנרתקה.

щоб пробудити любов, подібну до вогняного полум'я, і гіркоту за свою душу — з глибини серця, у своїй скруті, у вигнанні, в ув'язненні тіла; і щоб душа його прагнула вилитися в лоно свого Батька, у пориві знемоги душі, вийти зі своєї оболонки.

Це пробудження розпалює вогненну любов і гіркоту через вигнання душі в тілі, а також прагнення вилитися в лоно свого Батька й покинути свою оболонку. У розділі 50 Танія Алтер Ребе називає цю любов «подібною до вогняного полум'я»: вона походить від вищих Гвурот [сил стриманості] і перевершує іншу любов, як золото вище за срібло. Розмірковуючи про велич Нескінченного (Ейн Соф), душа прагне покинути свою в'язницю в тілі й вилитися в лоно свого Батька.

17 וזהו כי עמך מקור חיים⁷² ר"ל [רוצה לומר] שמקור החיים והמשכות שפע אור אלקי בכל העולמות
עליונים ותחתונים הוא בטל וטפל לגבי קוב"ה [קודשא בריך הוא] בכבודו ובעצמו

І це [значення слів]: «Бо з Тобою джерело життя»; тобто джерело життя, а також низведення потоку Б-жественного світла до всіх світів — вищих і нижчих — позбавлене самостійного значення й другорядне щодо Святого, благословенного Він (Кудша бріх ху), у Його славі й самій Його сутності.

Тут отримуємо відповідь на початкове запитання: вірш говорить, що джерело життя перебуває «з Тобою», бо це джерело — потік світла до всіх світів — не є сутністю Б-га; воно позбавлене самостійного значення й другорядне перед Ним.

כי הקב"ה בכבודו ובעצמו אינו בגדר המשכה והשפע' כלל אלא שבאורך נראה אור דהיינו ע"י הארת אור התורה ומצות שהן הן בחי' אברין דמלכא שם בחי' המשכה להיות נראה אור ונתגלה בבחי' גילוי

Адже Кудша бріх ху у Своїй славі й самій Своїй сутності взагалі не належить до категорії низведення й притоку; натомість «у Твоєму світлі видно світло» (nip'e or): тобто завдяки сяйву світла Тори й міцвот, які є «членами Царя», відбувається низведення, щоб світло стало видимим і відкрилося явно.

Сам Б-г перебуває поза будь-яким притоком. Натомість перше прочитання слів — «у Твоєму світлі видно світло»: через світло Тори й міцвот, «члени Царя», Його світло низводиться й стає видимим.

וגם אנחנו נראה כי מאחר שעל ידינו מתראה האור הרי אנחנו נראים כאור זה ומתגל' [ומתגלה] הארת קדוש' [קדושה / קדושת] ישראל כמ"ש ומי כעמך ישראל⁷³ כו:⁷⁴

А також «ми побачимо» (nip'e): оскільки світло видно через нас, то й нас видно в цьому світлі, і розкривається сяйво святості Ізраїлю, як сказано: «І хто подібний до Твого народу, Ізраїлю...»

Друге прочитання — «ми побачимо»: оскільки світло розкривається через Ізраїль, то й Ізраїль видно в ньому, і сяє святість Ізраїлю. Це повертає нас до слів «хто подібний до Твого народу, Ізраїлю».

В АВОДІ

Виконуйте міцвот із наміром: нехай серце прагне вогненною жагою притягнути вниз світло Б-га; цю жагу розпалює роздум про те, що творіння не змінює Його, і тому міцвот щодня стають новими. А понад усе — приймайте Його царювання поза межами розуму, досягаючи самоусунення власної волі (рацон) перед Його волею; нехай молитва буде «землею» — смиренною, як порошок. Виливайте крик із глибини серця через віддаленість душі у вигнанні. Завдяки цьому Його світло розкривається у світі, а Ізраїль видно в ньому.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Чому у вірші сказано «при Тобі — джерело життя», а не «Ти є джерелом життя»? Що це означає щодо потоку життєвої сили до світів?
2. Як може те саме світло однаково перебувати на праведниках і грішниках, і в чому різниця між охоплювальним та внутрішнім світлом?
3. Чому через велич Б-га світи залишаються «уві сні» і як Тора й міцвот «пробуджують» Його?
4. Маамар каже, що служіння, засноване на власному розумінні, ще не є «служінням слуги». Що додає прийняття царювання Б-га?
5. Як образ дзеркала пояснює, яким чином Ізраїль «видно», коли Б-г дивиться через Тору?

Примітки

АБЗАЦ 1

1 כי עמך מקור חיים

У примітці йдеться про запис того самого маамара Мітелер Ребе — попередній запис цього маамара, який можна зіставити з текстом, поданим тут.

ПРИМІТКА КЕНОТ

הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בסה"מ תקס"ג ע' נט. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. ראה ד"ה כי עמך מקור חיים תשל"ד. בלקו"ת נשא נט, ב. בהעלותך לד, ד. שלח לט, א. קרח נה, ג. מציין לד"ה זה.

2 כי עמך מקור חיים

Вірш царя Давида: «Бо в Тебе джерело життя; у Твоєму світлі побачимо світло». У простому розумінні близькість до Б-га сама по собі є життям і світлом для тих, хто близький до Нього. У маамарі слово «ніре» прочитується і як «буде побачене», і як «ми побачимо». Це тематичний вірш усього маамару. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

תהילים ל"ו:10 Psalms 36:10

כִּי־עִמָּךְ מְקוֹר חַיִּים בְּאוֹרְךָ נִרְאָה־אוֹר:

For with Thee is the fountain of life; In Thy light do we see light.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים לו, י.

3 יש בו כ' פירושים

Цей запис пояснює різницю між двома прочитаннями: бачити світло крізь світло — це наче дивитися крізь екран, дзеркало, що не світить; натомість «ми побачимо світло» означає побачити саме світло, що має велику перевагу.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בסה"מ תקס"ג ע' נט מבאר ההפך בין כ' הפירושים "שכאשר יראה אור מתוך האור ה"ז ענין אספקלריא דלא נהרא כמו שרואין האור דרך מסך כו', וכאשר אנחנו נראה את האור היינו שנראה האור ממש ביתרון גדול". ובד"ה כי עמך תשל"ד (מהנחה) מבאר: "דהיינו שהכח לראות אור זה בעולם הוא רק בידי ישראל וכמבואר בכ"מ דכל הנבראים חוץ מישראל הרי הם בבחי' עומדים, שעומדים במקומם ובמדידה והגבלה שלהם, ולכן אין ביכולתם להמשיך אלא ענין שבמדידה והגבלה, משא"כ ישראל שהם מהלכים ולמעלה ממדידה והגבלה הרי יש ביכולתם להמשיך ע"י קיום התורה ומצות בחי' האור שלמעלה" ע"ש.

4 כי הנה כתיב

У записі зв'язок сформульовано прямо: щоб зрозуміти, чим є «світло», душі Ізраїлю в їхній сукупності уподібнюються до менори.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בסה"מ תקס"ג שם מקשר ההמשך שכדי להבין ענין האור מהו, הנה כללות נש"י נמשלו למנורה.

5

כי הנה כתיב וראיתי

Пророк Захарія, за часів повернення з Вавилону, розповідає ангелові, який говорить із ним, що він побачив: менору з чистого золота, чашу з оливою на її верхівці, сім світильників і трубки, якими олива подавалася до кожного світильника. Альтер Ребе тлумачить кожну подробицю як етап у потоці Б-жественного світла до душ Ізраїлю. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

זכריה ד':2 Zechariah 4:2

וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה וְאָמַר רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כְּלָה וְגִלְגָּה עָלֶיהָ שִׁבְעָה נֵרִיתָה עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצָקוֹת לְנֵרוֹת אֲשֶׁר עָלֶיהָ:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

זכרי' ד, ב. וראה באוה"ת נ"ך כרך א ע' תקט שמבאר הפסוק.

6

וגולה על ראשה

Там Альтер Ребе пояснює, що самоусунення волі у словах «зробимо» і «почуємо» називається «вінцями», і посилається на цей маамар, де йдеться про «чашу над її верхівкою». Також і Кетер є, так би мовити, самоусуненням волі: безмежна воля Б-га відступає, щоб обрати волю до Тори та міцвот. Це підтверджує прочитання слова гула як вінця над головою.

ПРИМІТКА КЕНОТ

רש"י מבאר כמו גולות עליות (הושע טו, יט). בלקו"ת שה"ש כב, א מציין לכאן.

7

ושנים זיתים עליה

Біля менори стоять два оливкові дерева: одне праворуч від чаші, а друге ліворуч. Далі в маамарі вони постають як корені Тори й міцвот.

זכריה ד':3 Zechariah 4:3

וּשְׁנַיִם זֵיתִים עָלֶיהָ אֶחָד מִיְמִין וְאֶחָד עַל־שְׂמָאלָהּ:

and two olive-trees by it, one upon the right side of the bowl, and the other upon the left side thereof.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

8

זה דבר ה' אל זרובבל

Ангел відповідає Захарії, що видіння — це «слово Імені Б-га (Гавая) до Зоровавеля», правителя, який очолює відбудову: «Не військом і не силою, а Моїм духом». Альтер Ребе тлумачить «слово Гавай» як царювання

(Малхут), громаду Ізраїлю. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

זכריה ד'6: Zechariah 4:6

וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר זֶה דְּבַר־יְיָ אֱלֹהֶיךָ לֵאמֹר לֹא בְחֵל וְלֹא בִכֹחַ כִּי אִם־בְּרוּחִי אֶמַר ה' צְבָאוֹת:

Then he answered and spoke unto me, saying: 'This is the word of the L-RD unto Zerubbabel, saying: Not by might, nor by power, but by My spirit, saith the L-RD of hosts.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

זכרי' ד, ו.

9 אכל בי עשרה שכינתא שריא, וכמ"ש בתניא

Коли імператор запитав Рабана Гамліеля, скільки є Б-жественних присутностей (Шехін), якщо Шехіна перебуває на кожному зібранні десяти людей, той відповів, навівши приклад сонця, яке водночас освітлює весь світ. Альтер Ребе використовує це вчення, щоб показати, що охоплювальне світло однаково перебуває на всіх євреях.

סנהדרין ל"ט א: Sanhedrin 39a:11

אמר לקה קיסר לרבן גמליאל: אמריתו כל בי עשרה שכינתא שריא, כמה שכינתא איכא? קרייה לשמעה, מחא בקה באפתקא. אמר לקה: אמאי על שמשא בביתיה דקיסר? אמר לקה: שמשא אכולי עלמא ניקא. ומה שמשא דחד מן אלה אלפי רבוא שמשי דקמי קודשא בריה הוא ניקא אכולי עלמא, שכינתא דקודשא בריה הוא על אחת כמה וכמה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

פרק יא. סנהדרין לט, א.

10 כמ"ש בתניא

У Танія, у розділі 6, після пояснення святості як того, що самоусувається перед Б-гом, сказано, що Шехіна перебуває навіть над однією людиною, яка сидить і вивчає Тору, і завжди — на кожному зібранні десятиох; розділ 11 згадано в попередній примітці.

ПРИМІТКА КЕНОТ

פ"ו. פ"א. בסה"מ תקס"ג ע"נ אינו מציין לתניא. בבז"ר 1103: בלק"א.

АБЗАЦ 2

- 11 Сім трубок для кожної лампи менору у видінні Захарії, якими олія стікає з чаші; тут їх розуміють як канали світла, що походить із дедалі вищих рівнів.

זכריה ד'2: Zechariah 4:2

וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה וְאָמַר רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כְּלָה וְגִלְגָּה עָלֶיהָ רֵאשָׁה וְשִׁבְעָה נֵרְתֶיהָ עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצְקוֹת לְנֹרוֹת אֲשֶׁר עָלֶיהָ רֵאשָׁה:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

12 והנה כתיב . . נורא הוד

Цемах-Цедек цитує цей уривок про золоту менору та вірш із книги Йова.

ПРИМІТКА КЕНОТ

מוכא באוה"ת בראשית כרך א קפב, א. יהל אור ע' עג.

13 מצפון זהב יאתה . . נורא הוד

Елігу, звертаючись до Йова, каже, що із півночі приходить золотаве сяйво, а Б-га оточує велична грізність. Кабала пов'язує північ із лівою стороною — Гвурою (стриманістю), і маамар тлумачить «золото» як вияв цієї якості. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

איוב ל"ז: Job 37:22

מצפון זהב יאתה על־אלוה נורא הוד:

Out of the north cometh golden splendour, About G-d is terrible majesty.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

איוב לז, כב.

АБЗАЦ 3

14 והענין כי הנה כתיב

Цемах Цедек цитує це пояснення слів «Той, Хто возсідєє на висоті» в Ор га-Тора на Йітро й обговорює його у своєму томі про Пророків і Писання.

ПРИМІТКА КЕНОТ

מוכא באוה"ת יתרו ע' איכה. ראה סה"מ תרכ"ט (הוצאת תשנ"ב) ע' לג. ושם ע' רצב נעתק קטע מכאן. וראה גם אוה"ת נ"ך כרך א ע' תקע.

15 המגביהי לשבת

Наведені тут слова цитують Psalms 113:5; уривок подає нижче.

תהילים קי"ג: Psalms 113:5

מי כהי אלקינו המגביהי לשבת:

Who is like unto the L-RD our G-d, That is enthroned on high,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קיג, ה.

- 16 У примітці Kehot Psalms 113:6 вказано як джерело цих слів.

תהילים קי"ג: Psalms 113:6

המשפילי לראות בשמים ובארץ:

That looketh down low Upon heaven and upon the earth?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

17 המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ

Псалмоспівець прославляє Б-га, Який перебуває на висоті й Сам Себе знижує, щоб поглянути на небо та землю. За буквальною змістом, Він настільки піднесений, що навіть небо далеко нижче від Нього, і водночас Він не менше піклується про земні створіння. Альтер Ребе тлумачить літеру «бет» у словах «ба-шамаїм у-ва-арец»

двойко: як «у» небі й землі та як «за допомогою» них.
(контекст: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 113:5-6-ה'ג:ה'ר-ה'פסלם

מי כה' אלקינו המגביהי לשבת: המשפילי לראות בשמים ובארץ:

Who is like unto the L-RD our G-d, That is enthroned on high, That looketh down low Upon heaven and upon the earth?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18

הנה מקום אתי

Після того як Моше просить показати йому славу Б-га, Б-г відповідає: «Ось місце при Мені» — і ставить його на скелю. Мудреці тлумачать ці слова як настанову: місце перебуває в B-zi, а не Б-г у місці. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Exodus 33:21-ה'ג:ה'פסלם

ויאמר ה' הנה מקום אתי ונצבת עליהצור:

And the L-RD said: 'Behold, there is a place by Me, and thou shalt stand upon the rock.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שמות לג, כא.

19

והוא ית' מקומו של עולם

Мідраш навчає, що Б-г є місцем світу, а світ не є Його місцем. Це показує, що вислів «на висоті» не може означати фізичну висоту.

Bereshit Rabbah 68:9-ה'ג:ה'פסלם

ויפגע במקום - ר' הונא בשם ר' אמי אמר: מפני מה מכנין שמו של הקב"ה וקוראין אותו מקום? שהוא מקומו של עולם, ואין עולמו מקומו, מן מה דכתיב (שמות לג): הנה מקום אתי, הוי, הקדוש ברוך הוא מקומו של עולם, ואין עולמו מקומו. אמר רבי יצחק: כתיב (דברים לג): מעונה אלקי קדם, אין אנו יודעים אם הקב"ה מעונו של עולם ואם עולמו מעונו, מן מה דכתיב (תהלים צ): ה' מעון אתה, הוי. הקדוש ברוך הוא מעונו של עולם, ואין עולמו מעונו. אמר רבי אבא בר יודן: לגבור, שהוא רוכב על ...

"He encountered the place and spent the night there because the sun had set; he took from the stones of the place, which he placed beneath his head, and lay down in that place" (Genesis 28:11). "He encountered [vayifga] the place" - Rav Huna said in the name of Rabbi Ami: Why do they change the name of the Holy One blessed be He and call Him the Omnipresent [hamakom]? It is because He is the place [mekomo] of the world, and His world is not His place. From what ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ב"ר סח, י.

20

כולם בחכמה עשית

Псалмоспівець дивується численності творинь і звертається до Імені Б-га (Гавая): «Які численні Твої діян-ня! Усі יх Ти зробив мудрістю (Хохмою)». Альтер Ребе звертає увагу на дієслово «зробив» — слово, що позна-

чає фізичну дію, — вжите щодо творення через Хохму.
(контекст: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 104:24-ה'ג:ה'פסלם

מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ חגיגה:

How manifold are Thy works, O L-RD! In wisdom hast Thou made them all; The earth is full of Thy creatures.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קד, כד.

21

ועולם חסד יבנה

Псалмоспівець каже, що «світ збудовано милістю» (або: «милість буде збудована навки»); маамар бере перше значення: світи збудовані завдяки милості (Хеседу). (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 89:3-ה'ג:ה'פסלם

כי אמרתי עולם חסד יבנה שמים תכן אמונתך בהם:

For I have said: 'For ever is mercy built; In the very heavens Thou dost establish Thy faithfulness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים פט, ג.

22

לך ה' הגדולה

Давидове благословення перед усім зібранням, після того як народ приніс дари для Храму, звернене до Імені Б-га (Гавая): «Тобі належать велич і могутність...». Маамар тлумачить «велич» (גדולה) — атрибут милості (Хеседу) — як таку, що перебуває в самоусуненні перед Б-гом. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

I Chronicles 29:11-ה'ג:ה'פסלם

לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד ככל בשמים ובארץ
לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

דה"א כט, יא.

אבזאц 4

23

הקב"ה מניח תפילין, הקב"ה מתפלל

Талмуд навчає, що Святий, благословенний Він (Кудша brix ху), накладає tfilin, тобто міцвот [заповіді] існу-ють також нагорі.

Berachot 6a:17-18-ה'ג:ה'פסלם

אמר רבי אבין בר רב אדא, אמר רבי יצחק: מנין שהקדוש ברוך הוא מניח תפילין שנאמר: "נשבע ה' בימינו ובירוע עזו". "בימינו" — זו תורה, שנאמר: "מימינו אש דת למו", "ובירוע עזו" — אלו תפילין, שנאמר: "ה' עז לעמו יתן".

Rab Abin b. Rab Adda said in the name of R. Isaac: Whence is it that the Holy One, blessed be He, lays Tefillin? As it is

said, "The L-rd hath sworn by His right hand, and by the arm of His strength" (Is. Ixii. 8). "By His right hand" means Torah ; as it is said, "At His right hand was a fiery law unto them" (Deut. xxxiii. 2); "by the arm of His strength" means Tefillin, as it is said, "The L-rd will give strength unto ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ברכות ו, א. ראה לקו"ת שה"ש ב, ב. אוה"ת ואתחנן ע' תצו.

24

הקב"ה מתפלל

Вчення Талмуду про те, що Кудша бріх ху молитесь; його наводять разом із вченням про тфілін.

Berakhot 7a ו' ברכות

25

מלמד שנתעטף הקב"ה

Талмуд тлумачить вірш про Тринадцять атрибутів як учення про те, що Б-г огорнув Себе талітом, як той, хто веде молитву.

Rosh Hashanah 17b:5 ו' ב' ראש השנה

"ויעבור ה' על פניו ויקרא". אמר רבי יוחנן: אלמלא מקרא כתוב, אי אפשר לאומרו. מלמד שנתעטף הקדוש ברוך הוא בשליש צבור, והראה לו למשה סדר תפלה. אמר לו: כל זמן שישראל חוטאין — יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ר"ה יז, ב.

26

ג' ראשונות יושב ועוסק בתורה

Талмуд навчає, що протягом перших трьох годин дня Кудша бріх ху сидить і займається Торою.

Avodah Zarah 3b:7 ו' ב' עבודה זרה

איני? והא אמר רב יהודה אמר רב: שתיים עשרה שעות הוי היום, שלש הראשונות — הקדוש ברוך הוא יושב ועוסק בתורה, שניות — יושב ודן את כל העולם כולו, כיון שרואה שנתחייב עולם כללי — עומד מכסא הדין ויושב על כסא רחמים,

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ע"ז ג, ב.

27

רמ"ח פקודין הן רמ"ח אברין דמלכא

Наведені тут слова цитують Tikkunei Zohar, Tikkun 30 • 74a:8; уривок подано нижче.

Tikkunei Zohar, Tikkun 30 • 74a:8 תקונין תיקון

ועוד מצוה דא עמודא דאמצעימא, דאיהו מצוה מסטרא דאבא דאיהו רא"ש, ומסטרא דאימא דאיהו אש"ר, והכי צדיק מצוה ועושה מתרנויהו, ובגין דא אתמר על תרנויהו אשר קדשנו, אמא קדשנו ואבא צונו, על מאן על שכנימא תתאה, דאיהו פטר כל רחם, פתיחו דרחם, דאיהו רמ"ח פקודין, איהי מצות יהויה בכל אבר ואבר דמלכא, איהי מצוה, ועוד אשר קדשנו מסטרא דאבא

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה ת"ז ת"ל.

28

ורוח אייתי רוח ואמשיך רוח

Зогар навчає, що дух знизу викликає та притягує дух згори. Альтер Ребе застосовує це до пробудження знизу (ітарута делетата), яке викликає міцва [заповідь].

Zohar II, 162b זח"ב קסב, ב

ПРИМІТКА КЕНОТ

זח"ב קסב, ב.

ABZAC 5

29

וזהו הבט

Цемах Цедек цитує цей уривок у Ваєра та Ваєтханан, а в Zachor обговорює тему Божого «погляду» (габата) і «погляду вниз» (гашкафа).

ПРИМІТКА КЕНОТ

מוכא באוה"ת פ' וירא כרך ד תשס, א. ואתחנן ע' שלב. וראה אוה"ת פ' זכור ע' אתשפו מענין הבטה והשקפה.

30

הבט משמים וראה

Благання Асафа за Ізраїль, у якому Ізраїль уподібнено до виноградної лози: «Б-же воїнств, повернися; поглянь із небес і побач, і згадай цю лозу». (контекст: Та-нах Стейнзальца)

Psalms 80:15 ו' ט' תהילים

אלקים צבאות שוב-נא הבט משמים וראה ופקד גפן זאת:

O G-d of hosts, return, we beseech Thee; Look from heaven, and behold, and be mindful of this vine,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים פ, טו.

31

והשקיפה ממעון קדשך

Молитва, яку промовляють після відокремлення всіх десяти: «Поглянь із Твоєї святої оселі, з небес, і благослови Твій народ Ізраїль і землю, яку Ти дав нам». Альтер Ребе прочитає слова «з небес» як «через Тору». (контекст: Танах Стейнзальца)

Deuteronomy 26:15 ו' ט' דברים

השקיפה ממעון קדשך מוהשמים וברך את-עמך את-ישראל ואת האדמה אשר נתת לנו כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש:

Look forth from Thy holy habitation, from heaven, and bless Thy people Israel, and the land which Thou hast given us, as Thou didst swear unto our fathers, a land flowing with milk and honey.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

דברים כו, טו. בלקו"ת צו יב, ד. טז, ב. מציין לכאן. ראה ד"ה איתא במדרש תהלים בספר המאמרים תשי"ח ע' 272 עם הגהות מכ"ק אדמו"ר ז"ע. וראה גם בסה"מ תרכ"ז ע' קיב. תרל"ז ע' נג. תרנ"ג ע' קיב. בלקו"ת האוניו עג, ב מציין לכאן.

32

רם על כל גוים הי

«Ім'я Б-га (Гавая) високо над усіма народами; Його слава — над небесами»: у простому значенні Б-г вищий за всі народи й сили. Маамар тлумачить це як

джерело життєвої сили народів — височінь Б-га; цей вірш стоїть безпосередньо перед словами «Той, Хто сидить на висоті». (контекст: Танах Стейнзальца)

תהילים קי"ג:ד Psalms 113:4

רם על־כָּל־גּוֹיִם ה' עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ:

The L-RD is high above all nations, His glory is above the heavens.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קיג, ד. קטע מובא בסה"מ תרכ"ט (הוצאת תשנ"ב) ע' רצב בהוספות ושינויים. ראה גם בסה"מ תרכ"ז (הוצאת תש"ס) ע' קעא.

33 שהעכו"ם מקבלים חיות

Пізніший маамар, у якому розглядається джерело життєвої сили народів; примітка скеровує читача до нього.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ע' בספר המאמרים תש"א ע' יא.

34 גוים מרקדין בהיכלו

У примітці Kehot Yoma 69b вказано як джерело цих слів.

יומא ס"ט ב"ב Yoma 69b

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה יומא סט, ב.

35 שממית בידים תתפש

Агур називає чотирьох істот, які малі, але мудрі; одна з них — семаміт (ящірка або павук), що хапається руками й трапляється навіть у царських палацах. Альтер Ребе зіставляє слово «хапається» (тесапес) зі словами «не займає місця» (тофес маком): вона перебуває в палаці, бо нічого не важить. (контекст: Танах Стейнзальца)

משלי ל':כ"ח Proverbs 30:28

שְׁמַמִּית בְּיָדַיִם תִּתְפַּשׁ וְהִיא בְּהִיכָלִי מְלָךְ:

The spider thou canst take with the hands, Yet is she in kings' palaces.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

משלי ל, כח.

АБЗАЦ 6

36 וכדכתיב כי נשגב שמו לבדו

Там додається глоса: навіть рівень «піднесеного», тобто світло, що охоплює всі світи, також належить до рівня «Його Імені».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בספה"מ תרכ"ט שם ע' לג נוסף כאן הג"ה: " (שגם בחי' נשגב סוכ"ע הוא ג"כ מבחי' שמו) ."

37 כי נשגב שמו לבדו

Псалом завершує заклик до всього творіння прославляти Б-га словами: «бо лише Його Ім'я звеличене; Його слава — над землею і небом». Альтер Ребе додає

слова «лише» та «Його сяйво і світло»: до світів сягає тільки відблиск. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

תהילים קמ"ח:יג Psalms 148:13

יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם ה' כִּי־נִשְׁגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ הוֹדוּ עַל־אָרֶץ וְשָׁמַיִם:

Let them praise the name of the L-RD, For His name alone is exalted; His glory is above the earth and heaven.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קמח, יג.

38 והנהגת העולמות הוא בבחי' שינה

Ребе зазначає там, що тема управління Б-гом як «сну» розвивається в маамарі до Пуриму 5708 року та в маамарі «BaLaylah HaHu» 5700 року; у них ідеться про ніч, коли «сон царя порушився».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בסה"מ תש"ח שם העיר כ"ק אדמו"ר זי"ע "ראה עדי' במאמר פורים תש"ח פ"ו ואילך. ד"ה בלילה ההוא ש"ת (בסי' המאמרים)". ראה יהל אור לקאפי עג ע' 260.

АБЗАЦ 7

39 ויקץ כישן ה'

Після розповіді про поразки Ізраїлю псалом каже, що Б-г «прокинувся, наче від сну», як воїн, і заступився за Свій народ. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

תהילים ע"ח:ס"ה Psalms 78:65

וַיִּקְצֹץ כְּלָשׁוֹ אֶדְיָנִי כְּגִבּוֹר מִתְרוֹנֵן מִיָּיִן:

Then the L-rd awoke as one asleep, Like a mighty man recovering from wine.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים עח, סה.

40 עורה למה תישן ה'

У час страждань псалмоспівець благає: «Прокинься! Чому Ти спиш, Б-же? Підведися, не покидай нас навіки». (контекст: Steinsaltz Tanakh)

תהילים מ"ד:כ"ד Psalms 44:24

עוֹרָה לָמָּה תִישָׁן אֶדְיָנִי הֲקִיץ אֱלֹהֵינוּ לְנֶצַח:

Awake, why sleepest Thou, O L-rd? Arouse Thyself, cast not off for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים מד, כד. ראה אוה"ת פ' ראה ע' תשנה. ראה הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע בסה"מ תש"א ע' יב. ובאג"ק שלו ח"י"ח ע' רכב.

41 ויאר פניו

«Нехай Б-г буде прихильний до нас і благословить нас; нехай осяє нас Своім обличчям», — ці слова перегають з священницьким благословенням. Альтер Ребе тлумачить «Його обличчя» (панав) як внутрішній ви-мір (пніміют) Його волі. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

תהילים ס"ז:ב' Psalms 67:2

אֱלֹהִים יִחַנְנוּ וְיִבְרַכְנוּ יִאֲרֹפְנוּ אֶתְנוּ סֶלָה:

G-d be gracious unto us, and bless us; May He cause His face to shine toward us; Selah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 8

42

השקיפה ממעון קדשך

«Поглянь із Твоєї святої оселі, з небес, і благослови народ Твій, Ізраїль». Тепер Альтер Ребе тлумачить слова «з небес» як «через Тору».

Deuteronomy 26:15 ויט:15

השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל ואת האדמה אשר נתת לנו כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש:

Look forth from Thy holy habitation, from heaven, and bless Thy people Israel, and the land which Thou hast given us, as Thou didst swear unto our fathers, a land flowing with milk and honey.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

דברים כו, טו. קטע מכאן מובא בסה"מ תרל"ב ח"א ע"ק בשינויים והוספות. ונוסף כאן הוספה וז"ל: דלכאוי צ"ל מפני מה דוקא כשהשקפה הוא מן השמי' או נמשך להיות וברך את עמך ישראל דוקא. דהנה כתי' רם על כל גוים הוי שאר"ה מקבלי' חיות מבחי' רוממות כו' ע"ד שממית בידים תתפש כו', וזהו כד סליק קוב"ה לעילא כו' והנהגת העולמות נמשך מבחי' שינה, אמנם ע"ז נא עורה למה תישן ה' והיינו שיהי' גילוי אוא"ס בבחי' חכמה וחסד ויאר פניו בבחי' פנימיות רצונו, והיינו ע"י המשכת התומ"צ, וזהו הכט משמי' וראה השקיפה ממעון קדשך מן השמי': פ"י שמים.

43

מן השמים שם מים

Цей уривок повертається до обговорення в цьому маамарі слів «поглянь із оселі Своєї святої, з небес, і благослови» та пояснює слова «з небес» через вислів «забезпечуючи свого Батька на небесах» — світло Абби всередині Зеїр Анпін.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה בלקו"ת שה"ש יד, א בפ"י מן השמים.

44

שם מים

Талмуд пояснює слово «шамайм» як «шам майм» — «там вода». Тут це пояснення підтверджує тлумачення небес як Тори, яку уподібнюють до води.

Chagigah 12a י"ב

ПРИМІТКА КЕНОТ

חגיגה יב, א.

45

בחי' התורה שנמשלה למים

У тій версії додається доказ того, що Тору уподібнюють до води: «Гей, усі спрагли, ідіть до води», що стосується Тори.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בספר המאמרים תש"ח שם: [שנאמר הוי כל צמא לכו למים כו' שזה קאי על בחי' התורה כו'].

46

אנחנו עם בני ישראל נתראים לפניו לדבר חשוב

Цемах Цедек цитує цей рядок про те, що Ізраїль постає перед Б-гом як щось важливе, у своїх маамарим

про Балак.

ПРИМІТКА КЕНОТ

מובא באוה"ת פ' בלק ע' איכח. ע"ש.

47

נפתחו השמים

Єхезкель, перебуваючи серед вигнанців біля річки Кевар, каже, що небеса відкрилися і він побачив видіння Б-жественного. Альтер Ребе пов'язує відкриття «небес» із ясним баченням Б-жественності. (контекст: Та-нах у перекладі Стейнзальца)

Ezekiel 1:1 א'א:1

ויהי בשלשים שנה ברכיעי בחמשה לחדש ואני בתוך הגולה על-נהר-כבר נפתחו השמים ואראה מראות אלקים:

Now it came to pass in the thirtieth year, in the fourth month, in the fifth day of the month, as I was among the captives by the river Chebar that the heavens were opened, and I saw visions of G-d.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

יחזקאל א, א.

48

ומי עמך ישראל

Молитва Давида після пророцтва Натана: «Хто подібний до народу Твого, Ізраїлю, єдиного народу на землі» — унікального серед народів, заради якого Б-г вирушив, щоб визволити його. Альтер Ребе тлумачить слово «єдиний» як «Ім'я Б-га (Гавая) — Єдиний»: єдність Його Ізраїль притягує до землі. (контекст: Танах у перекладі Стейнзальца)

I Chronicles 17:21 י"ז:כ"א

ומי עמך ישראל גוי אחד בארץ אשר הלך האלקים לפדות לו עם לשום לה שם גדלות ונראות לגרש מפני עמך אשר-פדית ממצרים גוים:

And who is like Thy people Israel, a nation one in the earth, whom G-d went to redeem unto Himself for a people, to make Thee a name by great and tremendous things, in driving out nations from before Thy people, whom Thou didst redeem out of Egypt.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

דה"א יז, כא.

АБЗАЦ 9

49

מצות צריכות כוונה

У Талмуді обговорюється, чи потребують міцвот наміру. Альтер Ребе розуміє намір як бажання серця низвести Б-жественне світло.

Berakhot 13a:22-25 כ"ב-כ"ה

גמי שמע מינה מצות צריכות כוונה. מאי "אם כוון לבוי" — לקרות. לקרות?! והא קא קרי! בקורא להגיה. תנו רבנן: קריאת שמע ככתבה, דברי רבי. וחקמים אומרים: ככל לשון.

GEMARA Is the conclusion to be drawn [from the opening sentence of the Mishnah] that the performance of the commandments requires Kawwanah? No; for] what means If he

directed his heart to read ? Just to read [in the Torah for the sake of study]. But he was reading! [It is to differentiate him] from one who is reading [the Torah] for the purpose of correcting. Our Rabbis have taught : The Shema' must be read as it is written: These are the words of Rabbi; but the Sages say ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ברכות יג, א. זה"ג שו, ב.

50 שהזהב הוא מנוצץ . . ברשפי אש האהבה

Цемах Цедек цитує це пояснення золота як іскристого вогню любові у своєму коментарі до Псалмів.

ПРИМІТКА КЕНОТ

מובא ביהל אור ע"עג.

51 בכל יום יהיו בעיניך כחדשים

Марей мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

רש"י דברים ו, ו. בשם הספרי.

52 אני ראשון ואני אחרון

Б-г, Цар і Викупитель Ізраїлю, проголошує через Ісаю: «Я — перший і Я — останній, і крім Мене немає Б-га». (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Isaiah 44:6:ר"מ:שעיהו

כה־אמר ה' מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וְגָאֵלוֹ הִי צָבָאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרֹן וּמִבְּלָעֵדֵי אֵין אֱלֹקִים:

Thus saith the L-RD, the King of Israel, And his Redeemer the L-RD of hosts: I am the first, and I am the last, And beside Me there is no G-d.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ישע"י מד, ו.

53 ואני הוי"ה לא שניתי

«Бо Я, Гавая, не змінився, а ви, діти Яакова, не були знищені»: незмінність Б-га і стійкість Ізраїлю. Маамап використовує першу частину: творіння не вносить змін у Б-га, тому Його входження у світі є зниженням. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Malachi 3:6:ג'מלאכי

כִּי אֲנִי הִי לֹא שִׁנִּיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי־יַעֲקֹב לֹא כָלִיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

מלאכי ג, ו.

אבזאц 10

54 וגלה על ראשה

Чаша з олією над менорою у видінні Захарії; Раші пояснює, що гула — це округла чаша, подібна до гулос

(джерел) з Groshya 15:19.

Zechariah 4:2:ב'זכריה

וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה וְאָמַר רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כְּלָה וְגִלְהָ עַל־רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נֵרֹתֶיהָ עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצָקוֹת לְנֹרוֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁהּ:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

זכרי' ד, ב.

55 מלשון גולת הכותרת

У переліку виробів, виготовлених для Храму Шломо, гулос — це заокруглені завершення капітелей двох стовпів. Альтер Ребе використовує цей вислів, щоб витлумачити гула як корону над головою. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

I Kings 7:41:א"מ:מלכים

עֲמֻדִים שְׁנַיִם וְגִלְת הַכֹּתֶרֶת אֲשֶׁר־עַל־רֹאשׁ הָעַמֻּדִים שְׁתֵּי וְהַשֻּׁכָּכוֹת שְׁתֵּי לְכֶסֶת אֶת־שְׁתֵּי גִלּוֹת הַכֹּתֶרֶת אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ הָעַמֻּדִים:

the two pillars, and the two bowls of the capitals that were on the top of the pillars; and the two networks to cover the two bowls of the capitals that were on the top of the pillars;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

מלכים-א ז, מא-מב.

אבזאц 11

56 שום תשים עליך מלך

Наказ Тори про те, що Ізраїль у своїй землі має «неодмінно поставити над собою царя», якого обере Б-г. Маамап тлумачить це як прийняття царювання Б-га над собою. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Deuteronomy 17:15:ו"ט:דברים

שׁוּם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹקֶיךָ בּוֹ מִקִּרְבִּי אַחִיךָ תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ לֹא תוּכַל לָתֵת עָלֶיךָ אִישׁ נָכְרִי אֲשֶׁר לֹא־אַחִיךָ הוּא:

thou shalt in any wise set him king over thee, whom the L-RD thy G-d shall choose; one from among thy brethren shalt thou set king over thee; thou mayest not put a foreigner over thee, who is not thy brother.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

דברים יז, טו.

57 בטל רצונך מפני רצונו

Марей мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

אבות ב, ד.

58

בטל רצונך מפני רצונו

Повчання Рабана Гамліеля: «Підпорядкуй свою волю Його волі» — взірєць самоусунення слуги.

Pirkei Avot 2:4: משנה אבות ב'ד'

הוא היה אומר, עשה רצונו כרצונה, כדי שיעשה רצונה כרצונו. בטל רצונה מפני רצונו, כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונה. הלל אומר, אל תפרש מן הצבור, ואל תאמין בעצמך עד יום מותך, ואל תדין את חברך עד שתגיע למקומו, ואל תאמר דבר שאי אפשר לשמע, שסופו להשמע. ואל תאמר לכשאפנה אשנה, שמי לא תפנה:

He used to say: do His will as though it were your will, so that He will do your will as though it were His. Set aside your will in the face of His will, so that he may set aside the will of others for the sake of your will. Hillel said: do not separate yourself from the community, Do not trust in yourself until the day of your death, Do not judge your fellow man until you have reached his place. Do not say something that cannot be ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

59

אתכפיי סט"א

Зоар навчає, що коли інша сторона (сітра ахра) підкорена, слава Святого, благословенний Він (Кудша бріх ху), підноситься в усіх світах.

Zohar II, 128b: זח"ב קכח, ב'צ

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה זח"ב קכח, ב ואילך. ולקמן פט, ד ובמ"מ שם.

АБЗАЦ 12

60

אין מלך בלא עם

Там принцип «немає царя без народу» пояснює Ім'я Б-га (Елокім) як владу: завдяки скороченню Б-жественна присутність (Шехіна) вдягається у творіння, щоб могла постати окрема сутність, а тоді самоусунутися перед Б-гом.

ПРИМІТКА КЕНОТ

נסמן לעיל ה, א. לקמן נג, ד. מה שמבואר כאן בענין ביטול רצון, מצויין בלקריית ואתחנן יא, ג: דאין מלך בלא עם לשון עוממות שהוא יש ודבר ואעפ"כ מבטל רצונו מכל וכל, וכל דבר שאינו בביטול הרצון אינו נקי עבודה כלל (ועמ"ש בפי שלח ע"פ ועתה יגדל, ועי' כי עמך מקור חיים).

ע"כ.

61

כי לי בניי עבדים

Закони про єврейського раба завершуються словами: «Бо сини Ізраїлю — Мої слуги; вони Мої слуги, яких Я вивів з Єгипту». Оскільки вони належать Б-гу, жодна людина не може володіти ними цілковито; маамап тлумачить це так, що служіння робить Ізраїль «Моїм». (контекст: Steinsaltz Tanakh)

ויקרא כ"ה:נ"ה: Leviticus 25:55

כיי'לי בניישראל עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים
אני ה' אלוקיכם:

For unto Me the children of Israel are servants; they are My servants whom I brought forth out of the land of Egypt: I am the L-RD your G-d.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ויקרא כה, נה.

АБЗАЦ 13

62

המשפילי לראות בשמים ובארץ

«Той, Хто схиляється, щоб поглянути на небо й землю» — тепер прочитаємо це в другому значенні: через небо й землю Б-г схиляється.

Psalms 113:6: תהילים קי"ג:ו'

המשפילי לראות בשמים ובארץ:

That looketh down low Upon heaven and upon the earth?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 14

63

צעק לבם

Оплакуючи руйнування, пророк каже, що серце народу волало до Б-га, і закликає Сіон плакати день і ніч. (контекст: Танах Стейнзальца)

Lamentations 2:18: איכה ב'י"ח:י"ח

צעק לבם אל-אדני חומת בת-ציון הורידו כנחל דמעה יומם ולילה אל-תתני פוגת לך אל-תדם בת-עינך:

Their heart cried unto the L-rd: 'O wall of the daughter of Zion, Let tears run down like a river Day and night; Give thyself no respite; Let not the apple of thine eye cease.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

איכה ב, יח.

64

ויצעקו אל ה' בצר להם

Про тих, хто заблукав у пустелі: «Вони волали до Імені Б-га (Гавая) у своїй скруті», і Він урятував їх. (контекст: Танах Стейнзальца)

Psalms 107:6: תהילים ק"ז:ו'

ויצעקו אליה בצר להם ממצוקותיהם יצילים:

Then they cried unto the L-RD in their trouble, And He delivered them out of their distresses.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קז, ו.

65

ופרעה הקריב

Коли військо Фараона наблизилось до моря, Ізраїль побачив їх, дуже злякався і заволав до Гаваї. У простому розумінні: «Фараон наблизився»; Мідраш читає: «Фараон наблизив» — він наблизив Ізраїль до повернення (тшуви). (контекст: Танах Стейнзальца)

Exodus 14:10: שמות י"ד:י

ופרעה הקריב וישאו בניישראל את-עיניהם והנה מצרים נסע אחריהם
וייראו מאד ויצעקו בניישראל אל-ה'

And when Pharaoh drew nigh, the children of Israel lifted up their eyes, and, behold, the Egyptians were marching after them; and they were sore afraid; and the children of Israel cried out unto the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
ПРИМІТКА КЕНОТ

שמות יד, י. וראה שמו"ר עה"פ.

66 כמ"ש במ"א רוח אייתי רוח

Дух знизу приводить і притягує дух згори.

Zohar II, 162b, קסב, ח"ב

ПРИМІТКА КЕНОТ

זח"ב קסב, ב. ראה לעיל א, א. ובכ"מ. ראה לקו"ת תצא מ, רע"ג ואולי הכוונה שם לכאן.

АБЗАЦ 15

67 מצפון זהב יאתה

Золото походить «з півночі», з лівого боку.

Job 37:22, יא"ב

מצפון זהב יאתה על-אלוה נורא הוד:

Out of the north cometh golden splendour, About G-d is terrible majesty.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
ПРИМІТКА КЕНОТ

איוב לו, כב. ראה בלקו"ת בהעלותך לב, ד. שזהב הוא יראה (לכן נקרא שמאל). לה, ב

68 ושנים זיתים עלי

Два оливкові дерева по обидва боки чаші менори.

Zechariah 4:3, זכריה

ושנים זיתים עליה אחד מימין הגלה ואחד על-שמאלה:

and two olive-trees by it, one upon the right side of the bowl, and the other upon the left side thereof.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
ПРИМІТКА КЕНОТ

זכריה ד, ג.

АБЗАЦ 16

69 אשר הם מריקים הזהב

Зехарія запитує ангела про дві оливкові гілки біля двох золотих трубок, з яких витікає золота олія; ангел відповідає, що це двоє помазанців. Маамар цитує цей вислів словами «які виливають золото» й тлумачить золото як палку любові, яку корені Тори та міцвот притягують згори вниз. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Zechariah 4:12, זכריה

ואען שנית ואמר אלו מהשתי שבלי הזיתים אשר ביד שני צנתרות הזב המריקים מעליהם הזב:

And I answered the second time, and said unto him: 'What are these two olive branches, which are beside the two golden spouts, that empty the golden oil out of themselves?'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

70 שעי

У цьому рукописі читається «через них» замість «через».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בכור תניא-ברוך הגי: שעל ידם.

71 להשתפך אל חיק אביה

У розділі 50 Танія описано любов, «подібну до вогняного полум'я», що походить від вищих Гвурот [сил стриманості] і перевершує іншу любов, як золото вище за срібло: розмірковуючи про велич Нескінченного (Ейн Соф), душа прагне покинути свою в'язницю в тілі й вилитися в лоно свого Батька.

ПРИМІТКА КЕНОТ

תניא פרק נ. ראה גם לעיל כו, א, ולקמן סו, א וש"נ.

АБЗАЦ 17

72 כי עמך מקור חיים באורך נראה אור

Початковий вірш тепер пояснюється в обох прочитаннях: «видно світло» через Тору й міцвот, а «ми побачимо» — так, щоб Ізраїль був видимий у цьому світлі.

Psalms 36:10, תהילים

כי-עמך מקור חיים באורך נראה-אור:

For with Thee is the fountain of life; In Thy light do we see light.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

73 ומי כעמך ישראל

«Хто подібний до Твого народу Ізраїлю»: святість Ізраїлю, що розкривається у світлі, яке вони притягують згори вниз.

I Chronicles 17:21, דברי הימים א

ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ אשר הלה האלקים לפדות לו עם לשום לה שם גדלות ונראות לגרש מפני עמך אשר-פדית ממצרים גוים:

And who is like Thy people Israel, a nation one in the earth, whom G-d went to redeem unto Himself for a people, to make Thee a name by great and tremendous things, in driving out nations from before Thy people, whom Thou didst redeem out of Egypt.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
ПРИМІТКА КЕНОТ

דה"א יז, כא.

74 וגם אנחנו נראה . . כמ"ש ומי כעמך ישראל כו

Ребе додає, що кінець вірша — «один народ на землі» — належить до цього місця, маючи на увазі, що Ізраїль стоїть вище за всі народи, і запитує, чому маамар не наводить ці слова: чи вилучив їх цензор, чи Alter Rebbe сказав саме так.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בד"ה זה בספה"מ תשל"ד (הנחה) מוסיף: "ויש להוסיף בזה דסיום הכתוב (מי כעמך ישראל) הוא גוי אחד בארץ, היינו שישראל הם למעלה מכל

האומות [וצ"ע מדוע לא הובא סיום הכתוב בהדרוש, אם זהו מחמת השמטת הצנזור או שכך אמר רבינו הזקן בדיבור], "ע"ש.

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

Про це видання

This edition contains the Hebrew text, the English translation, our explanations i the notes.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Цитовані джерела за Сефарією: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY).

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com.
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Український переклад і пояснення підготовлено для LikuteiTorah.com за допомогою ШІ (openai/gpt-6-luna-pro:batch) та звірено з єврейським текстом і Sefaria; редактором-людиною ще не перевірено. Будь ласка, важливе перевіряйте за єврейським текстом.

Ребе просив вивчати маамарим тижневої парші — «Хасидську паршу» — протягом того тижня, розподіливши навчання на сім днів (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Навіщо її вивчати та благословення Ребе: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

Безкоштовний некомерційний проєкт; тут нічого не продається. Не пов'язаний із Kehot, Sefaria чи Lubavitch Library.
© likuteitorah.com

Із likuteitorah.com/uk/torah-ohr/mikeitz/5/

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок